

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Екатерина Илиева Матеева
професор по научната специалност 05.05.08 -
Гражданско и семейно право

Относно конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент” във
Варненски свободен университет „Черноризец Храбър” по научната
специалност 05.05.08 Гражданско и семейно право (Търговско право)
Обявен ДВ, бр. 38 от 21. май 2010 г.

За преподавателската и научно-изследователската дейност на
гл. ас. д-р Антон Кирилов Грозданов
след защита на докторска дисертация

1. Единственият кандидат в конкурса гл. ас. д-р Антон Кирилов Грозданов е роден на 14. март 1973 г. в гр. Варна. Висше юридическо образование е завършил в ЮФ на ВСУ „Черноризец Храбър” през 2000 г. На 1. април 2001 г. след успешно издържан конкурс е назначен в същото висше училище по основен трудов договор на длъжността „асистент” в ЮФ, катедра „Правни науки”. Главен асистент е от 1. март 2008 г. Образователната и научна степен „доктор по право” е придобил през м. декември 2007 г. след успешна защита на дисертационен труд на тема „Договорът за морски превоз на товари”, изд. на ВСУ „Черноризец Храбър”, 2008 г., 271 стр. (Диплома № 31953 от 2. 01. 2008 г. на ВАК).

В периода 2001-2009 г. кандидатът е провеждал семинарни занятия по задължителните дисциплини „Търговско право” и „Гражданско право-обща част” в специалност `Право`, по задължителната дисциплина „Международно търговско право” в специалност `Международни икономически отношения` и по избираемата дисциплина „Търговска несъстоятелност” в специалност `Счетоводство и контрол`.

От учебната 2009-2010 г. насам са му възлагани лекции по задължителните дисциплини „Търговско право” в специалностите `Корпоративна сигурност`, `Икономика` и `Счетоводство и контрол`; „Международно търговско право” в специалност `Международни икономически отношения` и „Застрахователно право” в специалност `Защита от бедствия и аварии`. Изнасял е също лекционни курсове по избираемите дисциплини „Международно търговско право” в специалност `Право` и „Търговска несъстоятелност” в специалностите `Право` и `Счетоводство и контрол`.

Във връзка преподавателската дейност на гл. ас. д-р Грозданов заслужава да се отбележи и дългогодишната му извънаудиторна работа със студентите от специалността „Право”, участващи в Правната клиника към ЮФ на ВСУ. Г-н Грозданов има богат опит в клиничните форми на

обучение на студентите и винаги им е бил полезен с практическите си познания като адвокат от Варненската адвокатска колегия.

С оглед на горните обстоятелства намирам, че като кандидат в конкурса за академичната длъжност „доцент” гл. ас. д-р Антон Грозданов отговаря кумулативно на формалните условия по чл. 24, ал. 1, т. 1 и 2, буква „а” от Закона за развитието на академичния състав в Р България (ЗРАСРБ). За удостоверяване на тези обстоятелства кандидатът е представил необходимите документи съобразно изискванията на ЗРАСРБ, правилника за неговото прилагане и вътрешните нормативни актове на ВСУ.

2. В съответствие с изискванията на чл. 24, ал. 1, т. 3 ЗРАСРБ кандидатът е представил публикуван хабилитационен монографичен труд на тема **„Договорът за влог в публичен склад”**, изд. на ВСУ **„Черноризец Храбър”**, 2010 г., 190 стр. За участие в конкурса са представени по опис и **шест статии и два научни доклада, публикувани в правната периодика, респ. в тематични сборници с материали от научни форуми (конференции, кръгли маси и др.)**. Всички представени трудове са публикувани след датата на придобиване на ОНС „доктор” от кандидата и са посветени на теми, различни от тази на дисертационния труд. С оглед на това намирам, че те отговарят във времево отношение и от предметно-съдържателна страна на формалното изискване на чл. 24, ал. 1, т. 3 ЗРАСРБ да не повтарят трудовете, представени за придобиване на образователната и научна степен „доктор”.

Кандидатът е представил резюме на монографичния труд съобразно изискванията на чл. 27, ал. 1 ЗРАСРБ, подробна справка за научните приноси в него, както и справка за цитиранията на негови изследвания.

3. Монографията „Договорът за влог в публичен склад” е структурирана в увод, три глави, разделени на точки и подточки, и заключение с общо 126 бележки под линия и списък на 86 библиографски единици използвана литература, от които 72 на български език, а останалите – на английски, френски и немски език.

Систематиката на труда и вътрешната организация на изложението следват утвърдения модел за теоретично изследване на отделен вид договор по българското право. Изложението е освободено от повторения и е като цяло вътрешно балансирано.

В **увода** се представят темата, предмета, целите и задачите на изследването и прилаганите от автора методи. Подробно се обосновават актуалния характер на избраната тема, новостта на изследването и неговото практическо значение.

Глава първа е посветена на общата правна характеристика на договора за влог в публичен склад. В десет точки, разделени на подточки,

се разглеждат последователно общата правна уредба на договора, предмета и юридическата му характеристика, реда за сключването му, страните по него, уредбата му по отг. ТЗ, както и специалната правна уредба на отношенията по публичното складиране според Закона за съхранение и търговията със зърно, Закона за задължителните запаси от нефт и нефтопродукти, Закона за акцизите и данъчните складове, Закона за митниците.

В глава втора се изяснява съдържанието на възникващото от договора правоотношение, като в логическа последователност подробно се разглеждат правата и задълженията на влогоприемателя и влогодателя.

Глава трета обсъжда отговорността на страните по договора за публичен склад съобразно видовете неизпълнение на основните задължения по договора.

В заключението отсъства обобщение на научните изводи от направения теоретичен анализ, но се правят шест предложения *de lege ferenda* за усъвършенстване на уредбата на договора за влог в публичен склад.

След книгата на д-р Мишо Вълчев „Договорът за влог в антрепозитен склад” от 1971 г., препечатана от издателство „7М” през 90-те години, трудът на гл. ас. д-р Грозданов е първото по-цялостно теоретично изследване, което анализира договора за влог в публичен склад според уредбата му по действащия Търговски закон. Актуалността и практическото значение на избраната тема в условията на съвременната пазарна икономика у нас стоят във всяко съмнение. Вниманието на автора е съсредоточено върху най-важните и практически значими аспекти от общата характеристика, сключването, изпълнението и последиците от неизпълнението на задълженията по договора, които имат теоретично и практическо значение за изясняване на специфичния му облик като отделен вид абсолютна търговска сделка по смисъла на чл. 1, ал. 1, т. 9 във вр. с чл. 573-586 ТЗ. Извън обхвата на изследването е оставена материята, свързана с основанията за прекратяване и разваляне на договора за влог в публичен склад и неговата недействителност, а основанията за освобождаване на влогоприемателя от отговорност са обсъдени фрагментарно.

Методологическата основа на труда представлява комплекс от общонаучни и специални методи за провеждане на научни изследвания, като системно-структурния, диалектическия, аналитичния и историческия метод. На отделни места в изложението (напр., стр. 135-136, 165 и др.) е използван и сравнителноправния метод, макар че като цяло липсва по-подробна и систематизирана съпоставка с уредбата на договора за влог в публичен склад по чуждите законодателства – нещо, което със сигурност би обогатило догматичния анализ и вероятно би обосновало допълнителни предложения по същество за подобряване на действащата у нас

регламентация. В труда са използвани и редица способности за тълкуване в правото–граматическото, систематичното, телеологичното, историческото и др. Чрез умелото им привличане авторът е успял да изгради научно обоснован анализ на съществуващата у нас уредба на договора за влог в публичен склад.

Изследването на гл. ас. д-р Грозданов е опряно на богата правна литература. Авторът е успял да обхване всички по-важни теоретични източници по темата у нас и достъпните му чуждоезични изследвания в областта на търговското право. От изложението проличава добро познаване на правната теория по разглежданите въпроси. Това е позволило на автора да проявява критично отношение към уредбата на анализиранията явления и да подкрепя с убедителни аргументи собствените си тези. Коректно се излагат чужди виждания, а научната полемика се води с уважение към различните становища. При присъединяване към вече изразени в теорията виждания авторът проявява стремеж да даде допълнителни, нови аргументи, с които да подсили тежестта на подкрепяната от него теза. Изказът в изложението е точен и ясен. Като цяло изследването отговаря на утвърдените изисквания в традицията на българската частноправна наука – добра вътрешна структура, логичност и последователност на изложението, аргументация на авторските тези, стремеж към пълно изясняване на изследваните аспекти от правното явление.

Сред по-важните теоретични и практически достойнства на представения труд могат да бъдат посочени следните:

3.1. Монографията представлява успешен опит за анализ на най-значимите за доктрината и практиката аспекти от правния режим на договора за влог в публичен склад у нас. Теоретичното изследване е обхванало в пълнота всички законови и подзаконови източници на правна уредба по разглежданата тема и е представило подробно нормативното им съдържание. Проследено е развитието на института според уредбата му по отменения ТЗ и в съвременността. Изяснени са и икономическите функции на договора за влог в публичен склад.

3.2. Като се има предвид ограничения обем на нашата съдебна и арбитражна практика по въпросите на договора за влог в публичен склад, заслужава да се изтъкне, че авторът е съумял да привлече най-пълноценно достиженията на практиката за целите на доктриналния анализ в труда си (вж. напр., стр. 19 от труда).

3.3. От полза за развитие на теорията и практиката у нас са изследванията на автора върху спецификите в правния режим на различните видове публични складове по Закона за съхранение и търговията със зърно, Закона за задължителните запаси от нефт и нефтопродукти, Закона за акцизите и данъчните складове, Закона за митниците (стр. 64-109 от труда). До момента в нашата цивилистична

литература такъв подробен преглед не е бил правен. В тази връзка като приносен момент следва да се отбележи изясняването на разликите между общия влог в публичен склад и влагането в данъчен склад (стр. 83 и сл. от труда).

3.4. Елементи на научен принос в областта на частното право носят също разсъжденията на автора относно способите за сключване на договора за влог в публичен склад (стр. 26-42 от труда); аргументацията на тезата му, че този договор не може да се яви в разновидността на необходим влог; привеждането на допълнителни аргументи в полза на реалния характер на договора и от тук – че същият не може да бъде сключван в електронна форма; тезата, че вложената в публичен склад стока не може да бъде същевременно обект на особен залог; изводът, че е недопустимо издаване на частичен складов запис при самото сключване на договора и др.

3.5. Приносен характер има изясняването на различията между складовия запис като стоково-разпоредителна ценна книга и т. н. складово-приемателна разписка, която е само документ, удостоверяващ приемането на означеното в нея вид и количество стока за пазене в склад.

3.6. В частта, посветена на отговорността на страните за неизпълнение на задълженията им по договора за публичен склад, теоретично и практическо значение има изследването на пасивната солидарност при неплащане на сумата от длъжника по зложния запис (стр. 179 и сл. от труда). Интерес представляват и разсъжденията на автора относно съотношението между договорната и деликтната отговорност на влогдателя в случаите на вреди, причинени на публичния склад от вложената стока.

3.7. Естеството на обсъжданата материя, свързана с правния режим на отделните видове публични складове, е наложило авторът да изследва и правното действие на определени административни актове, които имат значение за дейността на влогприемателя, като акта с който се отнема лицензията на публичен склад за зърно; акта, с който се заличава склад за нефт и нефтопродукти и др. В тази си част трудът е доказателство за широкия поглед на автора и върху други правни отрасли, извън гражданското и търговското право.

3.8. Представеният монографичен труд има не само теоретична стойност, но може да подпомогне и съдебната и арбитражна практика при разрешаването на правни спорове, произтичащи от договор за влог в публичен склад. Изследването може да е полезно и в процеса на обучение на студенти, специализанти и докторанти в областта на търговското право. Като цяло приносният характер на труда се изразява в това, че той предлага един съвременен, модерен поглед върху уредбата на договора за влог в публичен склад.

С оглед подобряване на качеството на научното изследване при следващи издания на труда „**Договорът за влог в публичен склад**” към автора могат да бъдат отправени и някои препоръки:

А) На някои места, особено в глава първа (стр. 26 и сл., 64 и сл. и др.), изложението носи *ярко изразен коментарен характер* и се отдалечава от същинския монографичен подход за теоретичен анализ, какъвто трябва да е налице в хабилитационния труд по смисъла на чл. 24, ал. 1 т. 3 ЗРАСРБ. На места (особено стр. 64 и сл.; 83 и сл.) се възпроизвеждат или преразказват цели групи разпоредби от действащите нормативни актове – нещо, което е „чуждо тяло” за един монографичен хабилитационен труд в областта на правото. Необходимо е да се задълбочи догматичния елемент и теоретичната дълбочина в правния анализ на изследвания вид договор.

Б) *Заглавието на глава втора* от труда, формулирано от автора като „Съдържание на договора за влог в публичен склад”, *не съответства на фактическото съдържание на изложението в тази глава*, тъй като в нея се анализира не същественото, несъщественото и естественото съдържание на сделката (*essentialia negotii, accidentalia negotii, naturalia negotii*), а нейното **правно действие**, т.е. възникващите от сключването на договора права и задължения на страните. Необходимо е да се има предвид, че под „съдържание на договора” нашата гражданскоправна наука винаги е разбирала само съдържанието на волеизявленията на страните, т. е. договорните клаузи (уговорките), а не съдържанието на възникващото от сключване на договора правоотношение. Това гледище се споделя от меродавната ни цивилистична мисъл на различни етапи от нейното развитие - вж. акад. *Василев, Л.*, Гражданско право на НРБ, С., 1956 г., стр. 398 и сл.; *Таджер, В.*, Гражданско право на НРБ. Обща част. Дял II, С., 1973 г., стр. 221-222; *Павлова, М.*, Гражданско право. Обща част, С., 2002 г., стр. 486 и сл. и др. Прочее, научната прецизност изисква глава втора от труда на д-р Грозданов да бъде озаглавена „Действие на договора за влог в публичен склад”, щом в нея се разглежда съдържанието на възникващото от договора правоотношение, т.е. насрещните права и задължения на страните.

В) Изследването би отговорило в по-пълна степен на изискванията за един хабилитационен монографичен труд по смисъла на ЗРАСРБ, ако авторът систематизира в края на изложението теоретичните си изводи относно същността на договора за влог в публичен склад и открие неговата *differentia specifica*. Теоретичните обобщения са онзи необходим и задължителен елемент от заключителната част на всяко монографично научно изследване, което представя в синтезиран вид резултатите от него и осмисля положените от автора усилия. Без заключителни научни изводи монографичното изследване губи значителна част от своята догматична и практическа ценност и повдига основателния въпрос за неговия смисъл. Наличието на систематизирани научни изводи е, покрай другото, и един от

формалните белези, които отличават монографията от коментара върху действащото законодателство. При обсъждания хабилитационен труд на гл. ас. д-р Грозданов извеждането на теоретични заключения в края на работата е особено нужно и препоръчително, тъй като пет от общо шестте предложения *de lege ferenda*, които авторът прави на стр. 184-186 в заключението към труда си, имат *чисто редакционен характер* и в никакъв случай не изразяват някаква обща научна теза на автора за същността и особеностите на разглеждания от него вид договор. Оставям настрана обстоятелството, че аргументацията на втората препоръка на стр. 184-185 за замяна на термина „поръчител” с термина „гарант” в разпоредбата на чл. 10, ал. 1 от Закона за съхранение и търговия със зърно ми се струва със съмнителна нормативна опора. Авторът се аргументира с това, че в областта на търговията поръчителството се наричало „гаранция”. Може и да е така в неспециализираната лексика, но термините „поръчителство” и „гаранция” като думи с установено правно значение по смисъла на Закона за нормативните актове изразяват *различни* правни понятия. Правното понятие за поръчител се извежда от разпоредбите на чл. 138 и сл. от ЗЗД, а това за „гаранта” (банката) по банкова гаранция – от чл. 442 ТЗ и от Еднообразните правила за гаранциите, приети от Международната търговска камара в Париж през 1978 и 1992 г. Същностните различия между правното положение на гаранта и това на поръчителя са изяснени много добре от доц. д-р *Кр. Таков* в монографията му „Банковата гаранция”, С., 1998 г. и до ден днешен не са оспорени в доктрината. С оглед на горното ми се струва, че правните термини „поръчител” и „гарант” не могат да бъдат разглеждани като свободно заменяеми синоними и да се заместват един с друг без сериозна правна аргументация.

Отправените критични бележки имат общо взето второстепен характер и в никакъв случай не са основание за омаловажаване на полезността и теоретичните достойнства на рецензираното изследване. Тези достойнства надхвърлят по тежест препоръките, които биха могли да се адресират към автора. Като цяло трудът „Договорът за влог в публичен склад” притежава без съмнение необходимите качества на хабилитационен монографичен труд за успешно участие на автора му гл. ас. д-р А. Грозданов в настоящия конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент”.

4. Гл. ас. д-р Антон Грозданов е представил в процедурата за конкурс и други осем свои публикации (статии и научни доклади от участия в конференции), които са доказателство за научно-изследователската му активност в тригодишния период след защитата на докторската му дисертация. Посочените материали са посветени на актуални за доктрината и практиката теми, публикувани са в специализирани научни издания и

съдържат отделни научни приноси. С оглед на това считам, че те отговарят на законните изисквания по чл. 24, ал. 1, т. 3 ЗРАСРБ. Авторът е изследвал главно институти на вътрешното и международното търговско право, но има и публикации в областта на потребителското право (статията **„Правни аспекти на защитата на потребителя по договора, сключен извън търговския обект”**, В: Сб. „Защита на потребителите в ЕС”, ВСУ, 2008 г., стр. 51-56). Преобладаващата част от публикациите са посветени на институти на договорното право (статии **„Договорът за наем на кораб за определено време (тайм-чартър)”**, сп. „Правна мисъл”, 2009 г., № 2, стр. 86-91; **„Обща характеристика на договора за влог в публичен склад”** и **„Правна същност на договора за стоков контрол”** – двете публ. в: Електронно списание на ВСУ „Черноризец Храбър”, 2009 г., бр. 2), но има и публикации в областта на дружественото право (**„Европейското обединение по икономически интереси”**, В: Известия на Съюза на учените - Варна. Серия „Хуманитарни науки”, 2008 г., № 1, стр. 83-85) и търговските предприятия (**„Прехвърляне на търговско предприятие”**, в: „Правен свят”, 2009 г., бр. Юни-юли, стр. 154-156).

Сред публикациите на г-н Грозданов в областта на международното търговско право следва да се посочат доклада му **„Толерантността в търговските правоотношения с международен характер”**, публ. в: Сб. Доклади „Толерантност и нетърпимост в международните отношения”, изд. ВСУ, 2007 г., стр. 397-402, и статията **„Ревизираните американски външнотърговски определения от 1941 г.”**, публ. в Известия на Съюза на учените - Варна. Серия „Хуманитарни науки”, 2009 г., № 1, стр. 67-68. Първият материал разглежда типовите договори и типизираните общи условия, приемани от международни организации (напр., Икономическата комисия на ООН за Европа, Международната търговска камара и др.) от един нетрадиционен за частното право зрителен ъгъл – като израз на толерантност в международните търговски отношения, а вторият материал е специално посветен на представянето на Ревизираните външнотърговски определения, прилагани на територията на САЩ. Разглеждането на тези способности за типизирано определяне на съдържанието на международните търговски договори има познавателно значение за българската правна общественост и може да бъде особено полезно за специализанти и консултанти в областта на международната търговия.

Приносен характер има изясняването на спецификите в същественото съдържание на договора за наем на кораб за определено време в статията **„Договорът за наем на кораб за определено време (тайм-чартър)”**, сп. „Правна мисъл”, 2009 г., № 2, стр. 86-91. Интерес за българската юриспруденция представлява също разглеждането на разновидностите на тайм-чартъра.

Добра оценка заслужава и статията **„Правни аспекти на защитата на потребителя по договора, сключен извън търговския обект”**, В: Сб.

„Защита на потребителите в ЕС”, ВСУ, 2008 г., стр. 51-56. Елементи на научен принос съдържа анализът на понятието „търговец” по смисъла на чл. 43, ал. 2 от Закона за защита на потребителите (ЗЗП) и съпоставката му с понятието за търговеца по чл. 1 ТЗ. От полза за развитието на теорията и практиката е също изясняването на същността на правото на потребителя да се откаже едностранно от договора, сключен извън търговския обект при предпоставките на чл. 47 ЗЗП. Приносни елементи има при изясняване на предметното приложно поле на разпоредбите относно договора, сключен извън търговския обект.

Статията **„Прехвърляне на търговско предприятие”**, в: „Правен свят”, 2009 г., бр. Юни-юли, стр. 154-156 е посветена не само на частноправните последици от прехвърляне на търговското предприятие, но и на данъчноправното третиране на тази категория сделки, когато в състава на предприятието има вещни права върху недвижими имоти. В тази си част статията обръща внимание на някои логически несъответствия между данъчната практика и търговското законодателство и с това може да бъде полезна в научно и практическо отношение.

В заключение положителната оценка за цялостната преподавателска и научно-изследователска работа на гл. ас. д-р Антон Кирилов Грозданов ми дават основание да предложа на Факултетния съвет на ЮФ да направи предложение пред Академичния съвет на ВСУ „Черноризец Храбър” да избере гл. ас. д-р Антон Кирилов Грозданов на академичната длъжност „доцент на ВСУ” по научната специалност 05.05.08 Гражданско и семейно право (Търговско право).

25 май 2011 г., Варна

.....
Проф. д-р Екатерина Матеева